

Curtea Supremă de Justiție
DECIZIE

01 aprilie 2014

mun. Chișinău

Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție în componența:

Președinte – Petru Ursache,

Judecători – Constantin Alerguș, Ghenadie Nicolaev, Nicolae Gordilă,
Vladimir Timofti,

a judecat în ședință publică recursul ordinar declarat de succesorul părții vătămate Grișciuc Maria, împotriva sentinței Judecătoriei Rîșcani din 10 aprilie 2013 și deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 10 iulie 2013 în cauza penală în privința lui

Grișciuc Ion Victor,

născut la 06 iunie 1993, originar și domiciliat în r-nul Rîșcani, s. Corlăteni.

Datele referitoare la termenul de examinare a cauzei:

- 1. de la 01 februarie 2013 – pînă la 10 aprilie 2013 (instanța de fond);*
- 2. de la 03 iunie 2013 – pînă la 10 iulie 2013 (instanța de apel);*
- 3. de la 06 noiembrie 2013 – pînă la 01 aprilie 2014 (instanța de recurs ordinar).*

Procedura de citare a fost legal executată.

S-au prezentat:

Succesorul părții vătămate Grișciuc Maria, care a susținut recursul ordinar, solicitînd admiterea acestuia.

Avocatul Negru Veaceslav și inculpatul Grișciuc Ion, care au solicitat respingerea recursului ordinar declarat de succesorul părții vătămate Grișciuc M., ca fiind nefondat, cu menținerea hotărîrii atacate.

Procurorul S. Crijanovschi a susținut recursul ordinar, solicitînd admiterea acestuia.

CONSTATĂ :

1. Prin sentința Judecătoriei Rîșcani, din 10 aprilie 2013, pronunțată în baza probelor administrate la faza de urmărire penală Grișciuc Ion a fost condamnat în baza art. 264 alin.(3) lit.b) Cod penal, la 4 ani închisoare, cu

privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport pe un termen de 2 ani.

În temeiul art. 90 Cod penal, executarea pedepsei închisorii a fost suspendată condiționat pe un termen de probă de 2 (doi) ani.

Acțiunea civilă înaintată de Î.I. „Moldatsa” a fost admisă în principiu, urmînd ca asupra cuantumului despăgubirilor să se pronunțe instanța în ordinea procedurii civile.

2. Pentru a pronunța sentința instanța de fond a reținut că, Grișciuc Ion la 03 iunie 2012, la orele 20⁰⁰, deplasîndu-se la volanul automobilului de model „VAZ 2107”, cu n/î FR AC 794, pe traseul Brest-Chișinău-Odesa din direcția mun. Bălți spre or. Edineț, la km 715, neținînd cont de situația rutieră și intenționînd de a se deplasa în continuare în direcția aeroportului, fiind obligat să facă acest lucru, prin deplasarea pe drumul destinat pentru această manevră, nu s-a asigurat de securitatea acțiunilor sale, după care a traversat traseul central de la dreapta la stînga, continuîndu-și deplasarea pe sens opus intrînd pe drumul cu sens unic, destinat pentru ieșirea din direcția aerodromului la traseul central, pe care regulamentar se deplasa automobilul de model „TOYOTA HI-ACE” cu n/î C EM 235, condus de șoferul Mușuc Iurie, încălcînd prevederile art. 2, 39 pct.1) și 45 pct. a), b), d) al Regulamentului Circulației Rutiere și, a comis tamponarea unităților de transport.

În urma accidentului rutier, pasagerului Grișciuc Gheorghe i-au fost cauzate conform raportului de expertiză medico-legală nr. 212 din 27 iulie 2012, *vătămări corporale grave periculoase pentru viață*, de la care a decedat.

3. Împotriva sentinței a declarat apel succesorul părții vătămate Grișciuc Maria, care a solicitat casarea sentinței și pronunțarea unei noi hotărîri, prin care lui Grișciuc Ion să-i fie aplicată o pedeapsă mai aspră, cu admiterea acțiunii civile și încasarea de la inculpat a prejudiciului material în mărime de 60 000 lei și a celui moral în sumă de 500 000 lei. A invocat că pe parcursul urmăririi penale nu a adresat acțiune civilă față de inculpat, deoarece nu a cunoscut drepturile sale, precum și a fost într-o stare de stres puternică, care a fost agravată de faptul că conducătorul mijlocului de transport Grișciuc I. nu a recunoscut vina și a fost purtată pe drumuri pentru a afla adevărul.

Atît inculpatul, cît și familia acestuia i-au achitat suma de 5000 lei după accident și au procurat băutură alcoolică, în rest, însă nu s-au deranjat de cheltuielile suportate de familia sa.

În instanța de fond a anunțat acuzatorul de stat și instanța că dorește să adreseze acțiune civilă, a prezentat-o pentru a fi examinată, însă nu a fost ascultată, iar acțiunea civilă nu a fost primită spre soluționare. Ulterior, la adresarea repetată, acțiunea civilă a fost înregistrată în cancelaria instanței la data de 10.04.2013, în ziua pronunțării sentinței.

Totodată, instanța de fond nu s-a pronunțat în careva mod referitor la acțiunea civilă, nefiindu-i oferit cuvînd nici în dezbateri, pronunțînd sentința nominalizată.

A suportat cheltuieli legate de înmormînarea fiului, pe care le-a apreciat la suma de 60 000 lei, iar prejudiciul moral îl apreciază în suma de 500 000 lei.

La fel, consideră că pedeapsa aplicată inculpatului este prea blîndă, nu va asigura scopurile unei pedepse penale, aceasta nefiind echitabilă în raport cu faptele comise de inculpat și consecințele survenite, din care considerente solicită o pedeapsă mai aspră.

4. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 10 iulie 2013, a fost respins, ca nefondat apelul declarat de succesul părții vătămate Grișciuc Maria.

A fost explicat succesului părții vătămate dreptul de a înainta acțiune civilă în ordinea procedurii civile.

5. Instanța de apel a statuat că instanța de fond a dat o apreciere corectă probelor și circumstanțelor pe dosar, a apreciat probele cauzei din punctul de vedere a utilității și veridicității lor, corect ajungînd la concluzia de vinovăție a inculpatului Grișciuc Ion în săvîrșirea infracțiunii incriminate.

La stabilirea pedepsei instanța de fond a ținut cont de toate circumstanțele cauzei, de prevederile art. 61, 75 Cod penal, de persoana inculpatului, care nu are antecedente penale, este caracterizat pozitiv la locul de trai, este angajat în cîmpul muncii, precum și de comportamentul acestuia după comiterea infracțiunii, adică de conlucrarea cu organul de urmărire penală pentru stabilirea adevărului.

Astfel, Colegiul penal a menționat că instanța de fond corect a stabilit că nu este rațional ca inculpatul să execute pedeapsa cu închisoare stabilită, dispunând aplicarea art. 90 Cod penal, suspendarea condiționată a executării pedepsei.

Mai mult ca atît, examinarea cauzei a avut loc în baza art. 364¹ Cod de procedură penală, adică pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, unde inculpatul pînă la începerea cercetării judecătorești depunînd în acest sens o cerere, în care recunoaște în totalitate faptele indicate în rechizitoriu și nu solicită administrarea de noi probe.

Prin urmare, nu poate fi acceptat argumentul apelantei precum că inculpatul nu și-a recunoscut vina în cele comise, or, anume cererea de examinare a cauzei în baza probelor administrate în faza de urmărire penală denotă faptul că, inculpatul recunoaște întru totul acțiunile ce i se incriminează. La fel, în ședința instanței de fond inculpatul sub jurămînt, conform regulilor de audiere a martorilor, a depus declarații veridice asupra celor întîmplate în ziua accidentului, astfel recunoscîndu-și vina de cele săvîrșite.

Totodată, instanța de apel a conchis că și în latura civilă apelul declarat urmează a fi respins.

Potrivit art. 219 alin. (5) Cod de procedură penală, *acțiunea civilă poate fi înaintată în orice moment de la pornirea procesului penal pînă la terminarea cercetării judecătorești.*

Succesorul părții vătămate Grișciuc Maria nu a înaintat acțiune civilă nici la faza urmăririi penale, nici în ședința instanței de fond.

După cum rezultă din procesul-verbal al ședinței de judecată al instanței de fond din 02 aprilie 2013 (f.d.47, vol.II), succesorul părții vătămate Grișciuc M. nu a solicitat administrarea de noi probe și nu a solicitat înaintarea acțiunii civile, ulterior, în aceeași zi, a fost terminată cercetarea judecătorească și, conform art. 364¹ alin.(5) Cod de procedură penală, s-a purces la dezbaterile judiciare.

În apelul succesorului părții vătămate este invocat că aceasta a depus acțiunea civilă în Judecătoria Rîșcani la 10 aprilie 2013, înregistrată cu nr. 1381, în ziua pronunțării sentinței, însă, potrivit materialelor cauzei penale, Grișciuc M. a depus acțiunea civilă împreună cu apelul la data de 24.04.2013.

Acțiunea civilă, care este anexată la materialele cauzei penale nu este dată și este indicată ca anexă la apelul declarat (f.d.61-verso, vol.II).

În ședința judiciară din 02 aprilie 2013, instanța a purces la dezbaterile judiciare, care au constat din discursurile procurorului, apărătorului, inculpatului și reprezentantului părții civile SA "MoldATSA", iar pentru data de 10 aprilie 2013 a fost anunțată întrerupere doar pentru deliberare și pronunțarea sentinței.

Succesorul părții vătămate nu a respectat prevederile art. 219 alin.(5) Cod de procedură penală și a înaintat acțiune civilă, după terminarea cercetării judecătorești. În cazul în care, succesorul părții vătămate Grișciuc M. ar fi depus acțiunea civilă în Judecătoria Rîșcani la 10.04.2013, în ziua pronunțării sentinței, acțiunea civilă nu putea fi examinată de către instanța de fond, deoarece a fost depusă după terminarea cercetării judecătorești. Faptele nominalizate sunt regăsite în procesul-verbal al ședinței de judecată și în sentința instanței de fond, prin care sunt constatate că succesorul părții vătămate Grișciuc M. nu s-a apreciat asupra cuantumului pretențiilor materiale ce le are în privința inculpatului. Participanții la proces nu au formulat obiecții asupra procesului-verbal al ședinței de judecată și nu au indicat la prezența inexactităților în aceasta.

La acțiunea civilă depusă nu sunt anexate probe în susținerea cerințelor înaintate, din care considerente instanța de apel a considerat oportun de a explica succesorului părții vătămate – Grișciuc Maria, că nu este lipsită de dreptul de a înainta acțiune civilă în ordinea procedurii civile.

6. Împotriva hotărîrilor judecătorești nominalizate a declarat recurs ordinar succesorul părții vătămate Grișciuc Maria, care invocînd temeiul de drept prevăzut la art. 427 alin.(1) pct.6) și 10) Cod de procedură penală, cu referire la circumstanțele de fapt ale cauzei, solicită casarea acestora, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei noi hotărîri prin care inculpatului Grișciuc Ion, să-i fie aplicată o pedeapsă mai aspră sub formă de închisoare, iar acțiunea civilă înaintată să fie admisă integral.

În susținerea argumentelor a invocat că nu a anexat la materialele cauzei chitanțe în confirmarea cheltuielilor suportate în rezultatul înmormîntării fiului, deoarece în acele momente nu a fost în stare de a cere careva bunuri la achitarea serviciilor, iar cît privește încasarea prejudiciului

moral, instanța de apel era în drept să decidă recuperarea de la inculpat a prejudiciului moral adus în urma decesului fiului său.

Astfel, consideră că instanța de apel a adoptat o soluție parțial legală.

7. Judecând recursul ordinar declarat și verificând argumentele invocate în raport cu circumstanțele cauzei Colegiul penal lărgit consideră că recursul urmează a fi admis, din următoarele considerente.

Potrivit art. 435 alin. (1) pct.2) lit. c) Cod de procedură penală, judecând recursul instanța este în drept să admită recursul, cu casarea totală sau parțială a hotărîrii atacate și să rejudece cauza, cu pronunțarea unei noi hotărîri, dacă nu se agravează situația condamnatului.

Or, instanța de recurs poate să intervină în soluția instanței de apel, inclusiv și să o caseze parțial, atunci cînd se constată comiterea unei erori de drept, care a dus la adoptarea unei hotărîri ilegale.

În conformitate cu prevederile art. 414 - 417 Cod de procedură penală, instanța de apel, urma să soluționeze paralel cu starea de fapt și chestiunile de drept, inclusiv: dacă fapta întrunește elementele infracțiunii, dacă infracțiunea a fost corect calificată, **dacă pedeapsa a fost individualizată și aplicată just**; dacă normele de drept procesual penal, au fost corect aplicate. În cazul în care s-ar constata încălcări ale prevederilor legale referitor la ele, hotărîrea instanței de fond urmează a fi desființată cu rejudecarea cauzei.

În recursul ordinar declarat se semnalizează temeiul prevăzut la art. 427 alin. (1) pct. 10) Cod de procedură penală – „s-au aplicat pedepse individualizate contrar prevederilor legale”.

Prin *criterii generale de individualizare a pedepsei* se înțeleg cerințele (regulile) stabilite de lege, de care este obligată să se conducă instanța de judecată la aplicarea fiecărei pedepse, pentru fiecare persoană vinovată în parte. Legea penală acordă instanței de judecată o posibilitate largă de aplicare în practică a principiului individualizării răspunderii penale și a pedepsei penale, ținînd cont de caracterul și gradul prejudiciabil al infracțiunii săvîrșite, de persoana celui vinovat, de circumstanțele cauzei care agravează sau atenuează răspunderea, de influența pedepsei aplicate asupra corectării și reeducării vinovatului, precum și de condițiile de viață ale familiei acestuia.

Pedeapsa aplicată infractorului trebuie să fie echitabilă, legală și individualizată, capabilă să restabilească echitatea socială și să realizeze scopurile legii penale și pedepsei penale, potrivit art.61 Cod penal, în strictă conformitate cu dispozițiile părții generale a Codului penal și stabilirea pedepsei în limitele fixate în partea specială.

Limitele termenelor de pedeapsă, prevăzute în partea specială, sînt determinate de încadrarea juridică a faptei și reflectă gravitatea infracțiunii săvîrșite. Gravitatea acesteia constă în modul și mijloacele de săvîrșire a faptei, de scopul urmărit, de împrejurările în care fapta a fost comisă, de urmările produse sau care s-ar fi putut produce.

Termenul pedepsei, în afară de gravitatea infracțiunii săvîrșite, se stabilește avînd în vedere persoana celui vinovat, care include date privind gradul de dezvoltare psihică, situația materială, familială sau socială, prezența sau lipsa antecedentelor penale, comportamentul inculpatului pînă sau după săvîrșirea infracțiunii, deci este vorba de personalitatea infractorului.

Categoria și termenul (limita) de pedeapsă ce urmează a fi stabilit este în dependență de circumstanțele atenuante și agravante, prevăzute de art.76 – 77 Cod penal, precum și, efectele acestora prescrise în art.78 Cod penal.

Aceste criterii generale și speciale privind individualizarea pedepsei, sau valorificat anume în această ordine, fiind stabilit inculpatului termenul de pedeapsă principală și complementară, prevăzute de art. 264 alin. (3) lit. b) Cod penal, în limitele sancțiunii.

După efectuarea acestei proceduri de individualizare și stabilirea duratei și cuantumului pedepsei, în cazul stabilirii închisorii, continuă operațiunea de individualizare a acesteia, dar în aspectul de executare a pedepsei deja stabilite, prin numirea tipului de penitenciar și soluționarea chestiunii dacă pedeapsa numită inculpatului, urmează a fi pusă în executare ori sub condiția personalității acestuia de a se corecta și reeduca, poate fi trasă concluzia că scopul pedepsei poate fi atins prin suspendarea executării pedepsei aplicate vinovatului pe un termen de probă, de încercare.

Colegiul menționează că, aplicarea prevederilor art. 90 Cod penal – suspendarea condiționată a executării pedepsei nu reprezintă o categorie

aparte de pedeapsă, *ci o măsură oferită persoanei prin lege* de a demonstra că infracțiunea comisă de ea este un incident în viața acesteia.

În literatura juridică, referindu-se la suspendarea condiționată a executării pedepsei s-a expus că această măsură constă în esență – în dispoziția luată de instanța de judecată prin însăși hotărârea de condamnare, de a o suspenda *pe o anumită durată și în anumite condiții* executarea pedepsei pronunțate.

Rezultatul principal al aplicării pedepsei constă în aceea că deși pedeapsa este definitiv aplicată, aceasta nu este pusă în executare, astfel că instituția suspendării condiționate a pedepsei ține de condițiile de executare a pedepsei închisorii deja stabilite de către instanța de judecată pe întregul termen de încercare.

Astfel, executarea pedepsei devine dependentă de comportamentul condamnatului pe această durată, iar suspendarea executării poate fi revocată în caz de nerespectare a condițiilor.

În cadrul instituției suspendării condiționate a executării pedepsei instanța după ce realizează individualizarea pedepsei prin determinarea concretă a acesteia în baza *criteriilor generale de individualizare*, completează acest rezultat printr-un act de individualizare a *executării pedepsei*.

Suspendarea condiționată este o măsură *de individualizare a executării pedepsei* numită de către instanța de judecată prin hotărâre de condamnare de a se suspenda pe o perioadă anumită durată de timp executarea pedepsei aplicate, dacă sunt îndeplinite anumite condiții.

Prin urmare, urmează a fi delimitată noțiunea de *individualizare a pedepsei* de cea de *individualizare a executării pedepsei*.

În această ordine de idei, *suspendarea condiționată a executării pedepsei* se dovedește a fi o problemă privind executarea pedepsei, dat fiind faptul că obiectul suspendării este *executarea pedepsei*. Se suspendă executarea pedepsei și nu aplicarea acesteia.

Totodată, Colegiul remarcă că, textul art. 90 alin.(1) Cod penal, prin sintagma „poate”, oferă posibilitatea și nu obligația instanței de judecată de a aplica prevederile acestei norme.

Îndeplinirea condițiilor prevăzute de lege, poate fi aplicată sau exclusă

la orice etapă a procesului penal, întru înlăturarea erorii admise la etapa anterioară.

În cazul infracțiunilor săvârșite din imprudență, aprecierea conduitei persoanei vinovate depinde de atitudinea sa față de fapta comisă, față de victimă ori de partea vătămată, de compasiunea ce o manifestă în privința ultimilor, cărora, deși neintenționat, însă li s-au produs daune materiale și în special, morale, care, după caz, nu mai pot fi recuperate. În cazul când vinovatul nu manifestă părerea de rău față de nenorocirile, suferințele aduse prin acțiunile sale ilegale, convingerea că acesta nu trebuie să execute real pedeapsa închisorii, nu are temei.

În speță, instanța de recurs, găsește întemeiate motivele recursului declarat de succesorul părții vătămate și constată că, concluzia instanțelor inferioare, precum că, corijarea inculpatului este posibilă prin aplicarea prevederii art. 90 Cod penal - *suspendarea condiționată a pedepsei*, s-a tras greșit, neîntemeiat și din aceste considerente o va exclude, nefiind considerat faptul că, prin această soluție se înrăutățește situația condamnatului.

Ca agravare a situației condamnatului se subînțeleg situațiile de schimbare a soluției din achitare în condamnare, de încadrare juridică la o infracțiune mai gravă, sau un alt aliniat nou, literă, de înlocuire a sancțiunii cum ar fi a măsurii educative în pedeapsă prevăzută de sancțiune, din amendă în închisoare, prin mărirea cuantumului aceleiași pedepse ori adăugarea la pedeapsa principală a pedepsei complementare, de aplicarea unor măsuri de siguranță la care nu fusese inițial condamnat, de reținere în recurs a stării de recidivă, a concursului de infracțiuni în loc de infracțiune continuată; situații de învinuire care esențial, după circumstanțele reale, diferă de cea de la început ori orice altă modificare a învinuirii (imputarea altor acțiuni în locul celor imputate anterior, imputarea infracțiunii care diferă de cea imputată după obiectul atentat, caracterul faptei și acțiunii), care afectează dreptul inculpatului la apărare.

Din considerentele expuse, Colegiul lărgit conchide că, recursul declarat de succesorul părții vătămate Grișciuc Maria urmează a fi admis, casată parțial hotărârile judecătorești inferioare în latura stabilirii pedepsei inculpatului Grișciuc Ion, cu excluderea aplicării prevederilor art. 90 Cod penal.

8. În conformitate cu prevederile art. 434, 435 alin. (1) pct.2) lit. c) Cod de procedură penală, Colegiul penal

DECIDE:

Admite recursul ordinar declarat de succesorul părții vătămate Grișciuc Maria, casează parțial sentința Judecătorei Rîșcani din 10 aprilie 2013 și decizia Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 10 iulie 2013 în cauza penală în privința lui *Grișciuc Ion* în latura penală, rejudecă cauza și pronunță o nouă hotărâre, conform căreia exclude aplicarea prevederilor art. 90 Cod penal.

Grișciuc Ion se consideră condamnat în baza art. 264 alin. (3) lit.b) Cod penal la 4 (patru) ani închisoare, cu privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport pe un termen de 2 (doi) ani, cu executarea pedepsei în penitenciar de tip deschis.

Termenul de executare a pedepsei lui *Grișciuc Ion Victor* se calculează din momentul reținerii acestuia.

În rest, dispozițiile hotărârilor contestate se mențin.

Decizia este irevocabilă, pronunțată în ședință publică la 30 aprilie 2014, ora 09⁵⁰.

Președinte

Petru Ursache

Judecători

Constantin Alerguș

Ghenadie Nicolaev

Nicolae Gordilă

Vladimir Timofti